

УДК 338.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/33.12>

Монтика Ю.С.

аспірант

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-9032-7395>

СТРАТЕГІЇ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті розглядаються основні напрямки розвитку бізнесу в Україні та зарубіжний досвід. Актуальність цієї теми зумовлена необхідністю адаптації до нових економічних реалій і викликів, з якими стикається український бізнес. У дослідженні було використано методи аналізу даних, порівняння та узагальнення для виявлення основних факторів, що впливають на ефективність бізнесу. Результати показують, що успішні стимулюючі заходи, такі як державна підтримка, інвестиції, впровадження нових технологій та розвиток інфраструктури, сприяють підвищенню конкурентоспроможності компаній. Практична цінність роботи полягає в тому, що на основі національного та міжнародного досвіду розроблено рекомендації для підприємців і державних органів щодо підвищення ефективності підприємницької діяльності в Україні.

Ключові слова: бізнес, інвестиції, стимулювання, конкурентоспроможність, державна підтримка.

Постановка проблеми. Розвиток бізнесу відіграє ключову роль у забезпеченні сталого економічного зростання в будь-якій країні, особливо в умовах глобальної інтеграції та сучасних викликів. Малий, середній і великий бізнес – це основа для створення робочих місць, технологічних інновацій, збільшення державних доходів і підвищення добробуту населення. Стимулювання бізнесу охоплює низку заходів, спрямованих на стимулювання розвитку бізнесу, поліпшення ділового середовища та підвищення конкурентоспроможності на національних і міжнародних ринках.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Напрями стимулювання розвитку бізнесу вивчали: Бондаревська К.В., Лопатинська О., Калетнік Г.М., Фролова Н.Л. та інші. Зокрема Бондаревська К.В. досліджувала особливості розвитку вітчизняного бізнесу в сучасних умовах з урахуванням необхідності забезпечення соціальної безпеки держави [1]. Лопатинська О. досліджувала необхідність формування і використання фінансових ресурсів для необхідності ефективного функціонування сучасних підприємств та аналізувала підходи вітчизняних підприємств у стратегіях вдосконалення управління їх фінансовими ресурсами [2].

Мета статті – проаналізувати основні напрями стимулювання розвитку бізнесу в Україні та за кордоном, вивчити успішні приклади з різних країн і розробити рекомендації щодо вдосконалення механізму державної підтримки бізнесу в Україні.

Вклад основного матеріалу дослідження. Протягом останніх кількох десятиліть Україна активно розвиває підприємництво як один із ключових чинників економічного зростання. Незважаючи на складні економічні та політичні умови, пов'язані з кризою, війною та рецесією, уряд постійно впроваджує нові ініціативи, спрямовані на підтримку бізнесу. Серед основних заходів, спрямованих на розвиток бізнесу, – податкові пільги, фінансова підтримка МСБ, програми кредитування під низькі відсотки та спрощення нормативних вимог.

Підтримка МСП – один із ключових пріоритетів держави. Стратегія відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього під-

приємництва (МСП) на період до 2027 року є відповіддю на нагальні потреби бізнесу. Саме ця стратегія є інклюзивною, сприятиме бізнес-активності жінок, осіб з інвалідністю, ветеранів, узгоджена з бізнесом, громадським сектором, експертами, та ураховує регіональний аспект. Практичним результатом реалізації Стратегії став запуск Альянсу стійкості МСП для координації зусиль у розвитку екосистеми МСП за підтримки уряду Німеччини. Загалом Стратегія ґрунтувана на створення умов для розвитку МСП та визначення орієнтирів для інвестування як за сучасних умов, так і під час повоєнного відновлення [3].

Нині багато національних економічних політик спрямовані на забезпечення сприятливих умов для ведення бізнесу, зокрема, шляхом податкових пільг, фінансової підтримки, дерегулювання та створення інфраструктурних умов для підприємництва. Для України це питання має особливе значення у зв'язку з необхідністю модернізації економіки, залучення інвестицій та розвитку експортного потенціалу.

З іншого боку, зарубіжний досвід демонструє успішні моделі державного стимулювання бізнесу, які можуть бути корисними для України. Європейський Союз, США, Китай та інші країни активно впроваджують різноманітні програми підтримки підприємництва, що охоплюють фінансові, технічні та освітні аспекти. Вивчення цього досвіду може допомогти адаптувати успішні моделі до українських реалій і підвищити ефективність державної підтримки бізнесу.

Однією з найвідоміших ініціатив є державна програма «Доступні кредити 5–7–9 %», запущена 2020 року з метою сприяння розвитку малого та середнього бізнесу. Програма дає змогу підприємцям отримувати кредити за низькими відсотковими ставками на розвиток і модернізацію свого бізнесу. На сьогодні профінансовано тисячі проєктів, що сприяє створенню нових робочих місць і підвищенню конкурентоспроможності компаній на внутрішньому ринку.

Ще однією важливою складовою відродження бізнесу є дерегулювання та зниження адміністративного тиску на підприємців. Наприклад, нещодавно було

ухвалено законодавство, що спрощує процес реєстрації бізнесу, скорочує кількість необхідних ліцензій і дозволів, а також зменшує кількість перевірок з боку контролюючих органів. Це значно спростило ведення бізнесу, особливо для малих і середніх підприємств.

Крім того, український уряд активно залучає міжнародні організації до співпраці в галузі розвитку бізнесу. Наприклад, за участю Європейського Союзу було створено кілька програм фінансування та консультаційної підтримки для українських підприємців, які працюють у різних секторах економіки. Такі ініціативи допомагають бізнесменам підвищити рівень знань і навичок, що дає їм змогу ефективніше використовувати наявні ресурси та розвивати свої підприємства.

Незважаючи на ці позитивні зміни, Україна, як і раніше, стикається з низкою проблем, які перешкоджають розвитку бізнесу. До них належать високий рівень корупції, нестабільна законодавча база, обмежений доступ до фінансування для малих підприємців і недосконала судова система, яка не завжди ефективно захищає права бізнесу. Тому для забезпечення сталого економічного розвитку України вкрай важливо й надалі вдосконалювати заходи державної підтримки бізнесу.

Загалом, досвід України в галузі сприяння розвитку бізнесу демонструє певні досягнення, проте необхідна подальша модернізація та адаптація до сучасних викликів, особливо в плані відновлення економіки після війни та кризи.

Світовий досвід розвитку підприємництва містить у собі низку ефективних підходів, які можуть слугувати зразками для України. У різних країнах існують різні механізми підтримки підприємництва, що залежать від економічної ситуації, рівня інституційного розвитку та можливостей держави. Відмінності в національних моделях регулювання та підтримки бізнесу надають широкий спектр інструментів, які необхідно враховувати під час розроблення національної стратегії.

Однією з провідних країн у сфері підтримки бізнесу є США, де основний акцент робиться на просування підприємницьких ініціатив і залучення інвестицій. Модель підтримки МСП у США заснована на поєднанні державних і приватних ініціатив. Ключовим агентством є Адміністрація малого бізнесу (SBA), яка надає підприємцям фінансування, навчання та консультаційні послуги. Важливим елементом є система грантів і позик для підприємців, яка забезпечує більш відкритий доступ до капіталу, особливо для інноваційних проєктів. Крім того, держава активно підтримує молодих підприємців, допомагаючи їм освоювати новітні технології та виходити на міжнародні ринки.

У Німеччині також є приклади успішної підтримки підприємництва, зокрема через систему кластерів та інноваційних технопарків. Федеральне міністерство економіки та енергетики (BMWi) активно підтримує наукові розробки та їхнє впровадження в бізнес за допомогою низки грантових програм. Крім того, в Німеччині добре розвинена система професійної освіти та підготовки кадрів для МСП, що істотно знижує проблеми, пов'язані з нестачею кваліфікованої робочої сили. Німецька модель заснована на взаємодії держави, наукових установ і бізнесу, що створює міцний фундамент для інноваційного розвитку економіки.

Прикладом успішних державних інвестицій у бізнес є Сінгапур, який став світовим лідером у галузі стартапів і високих технологій. Уряд Сінгапуру створив сприятливе ділове середовище для підприємців, мінімізувавши регуляторний тиск, зберігши низькі податки та спротививши процес реєстрації компаній. У Сінгапурі є кілька державних венчурних фондів, які інвестують у перспективні стартапи та технологічні проєкти. Крім того, Сінгапур має великі міжнародні зв'язки, що дає змогу місцевим підприємцям виходити на світові ринки та залучати іноземні інвестиції. Економічно Сінгапур взяв курс на експортно орієнтовану модель, залучаючи іноземні інвестиції та розвиваючи різні галузі, такі як електроніка, машинобудування та суднопластво. Свідоме фінансове управління, низькі податки та ефективна бюрократія створили середовище, яке всіляко сприяло розвитку бізнесу. Багато чому всі ці зміни стали можливими завдяки прозорому та «розумному» управлінню. Сінгапур з роками все більше наближався до Свідомого капіталізму – коли держава вкладає всі податки громадян до останнього пені на зрозумілі та потрібні проєкти, не допускаючи недоречних витрат [4].

Ізраїль, також відомий як «країна стартапів», домігся значних успіхів у створенні сприятливих умов для розвитку високотехнологічного підприємництва. Ізраїльський уряд активно підтримує проєкти в галузі досліджень і розробок і надає державні субсидії компаніям, що розробляють нові технології. Важливим елементом успіху Ізраїлю є тісна співпраця між університетами та приватним сектором, яка дає змогу швидко комерціалізувати результати наукових досліджень. Крім того, в Ізраїлі діє активна програма міжнародного партнерства, що забезпечує місцевим підприємцям доступ до світових ринків та інвестицій. Дилема стартапів схожа на проблему маленької країни з великим інноваційним потенціалом, але успіх Ізраїлю не такий парадоксальний, як здається. Саме маленький розмір країни та обмеженість ресурсів скерували думки ізраїльтян до високо розвинутих інноваційних рішень. Розвиток сільського господарства і технологічної екосистеми є наслідком культури винахідництва та бажання маленької країни мати конкурентну перевагу на міжнародному ринку [5].

Канада – ще один приклад ефективної державної підтримки бізнесу, особливо малих і середніх підприємств. Уряд Канади пропонує широкий спектр програм для підприємців, включно з грантами, субсидіями, доступом до кредитів і допомогою у виході на міжнародні ринки. Значна увага приділяється розвитку екологічно безпечного бізнесу та інноваційних технологій. Крім того, Канада розробила стратегії підтримки вразливих категорій підприємців, таких як жінки, молодь та етнічні меншини. Такий підхід допомагає зменшити соціальну нерівність і створити умови для інклюзивного економічного розвитку.

У скандинавських країнах, зокрема у Швеції та Фінляндії, державна політика заохочення бізнесу ґрунтується на принципах соціальної відповідальності та сталого розвитку. Державні інвестиції в освіту, науку і технології в поєднанні з розвиненими системами соціального захисту дають змогу підприємцям реалізувати свої інноваційні ідеї без істотного ризику. У цих

країнах велику увагу приділяють розвитку «зеленої» економіки та підтримці екологічно безпечного виробництва, що відповідає світовим тенденціям сталого розвитку.

Таким чином, досвід зарубіжного стимулювання бізнесу демонструє широкий спектр підходів, які можуть бути адаптовані до українських умов. Використовуючи найкращі практики інших країн, Україна може підвищити конкурентоспроможність свого бізнес-середовища та створити умови для сталого економічного зростання. Важливо, щоб уряд України звернув увагу на інтеграцію різних аспектів стимулювання бізнесу, таких як податкові пільги, інвестиції в інновації та міжнародне співробітництво.

В останні десятиліття українська економіка переживає складний процес адаптації та трансформації до ринкового середовища. Незважаючи на значні труднощі, державна політика у сфері розвитку підприємництва поступово набирає обертів. Одним із найважливіших напрямів є спрощення бізнес-середовища та стимулювання підприємницької активності, особливо у сфері малого та середнього бізнесу (МСП). Уряд України провів низку реформ, спрямованих на дерегуляцію, спрощення податкового адміністрування та створення більш прозорого бізнес-середовища. Однією з ключових ініціатив є програма «Дія», яка переводить у цифровий формат більшість державних послуг, спрощуючи відкриття бізнесу, подання звітів та отримання дозволів. Наприклад, найбільш часом на порталі Дія з'явиться комплексна послуга для бізнесу – е-Підприємець. Завдяки їй за однією заявою можна буде отримати всі сервіси, необхідні для запуску чи розвитку власної справи. Тож відкрити бізнес можна буде значно простіше та швидше [6].

Це не тільки спрощує процес для підприємців, а й значно скорочує бюрократичні перешкоди, з якими стикаються бізнесмени. Крім того, завдяки програмі «Дія» уряд поступово переходить до безпаперової економіки, що є важливим кроком на шляху підвищення ефективності бізнесу та боротьби з корупцією.

Державна підтримка українського бізнесу також здійснюється за допомогою спеціальних фінансових інструментів. Одним із прикладів є програма «Доступні кредити 5–7–9 %», запущена 2020 року. Мета програми – сприяти розвитку малого та середнього бізнесу шляхом надання кредитів на вигідних умовах, що дасть змогу підприємцям розширити виробничі потужності, розробити нові продукти та послуги та вийти на нові ринки. За два роки дії програми тисячі українських підприємців отримали можливість отримати кредити на вигідних умовах.

Крім того, ще одним важливим елементом підтримки українського бізнесу є податкові пільги. Уряд запровадив спрощений податковий режим для МСП, що дало змогу знизити податковий тягар і залучити нових підприємців. За таких умов підприємці можуть більш ефективно планувати свою фінансову діяльність та знижувати вартість податкового тягара.

Ще одним важливим аспектом є сприяння експорту української продукції на міжнародні ринки. Уряд надає підприємцям консультаційну підтримку та гранти, а також заохочує їхню участь у міжнародних виставках і форумах. Експортно-кредитні агентства, створені для

підтримки експортерів, допомагають компаніям знаходити нові ринки, гарантують зовнішньоторговельні операції та надають доступ до кредитів на вигідних умовах.

Однак варто зазначити, що, незважаючи на ці позитивні зусилля, українські компанії, як і раніше, стикаються з низкою проблем. Серед основних перешкод – високий рівень корупції, нестабільна податкова система, низька інвестиційна привабливість і обмежений доступ до підтримки малого та середнього бізнесу. Ці фактори стримують розвиток підприємництва та потребують подальших політичних реформ.

Нестабільний політичний клімат і часті зміни в податковому законодавстві створюють додаткові труднощі для підприємств, оскільки підприємці змушені адаптуватися до нових умов, що може негативно позначитися на їхній діяльності. Підприємства часто стикаються з непрозорими вимогами регулюючих органів, що ускладнює ведення бізнесу та сприяє розвитку тіншового економічного процесу.

Водночас уряд вживає заходів щодо зниження адміністративного тиску на підприємства. Зокрема, проводиться реформа митних і податкових органів, спрямована на підвищення їхньої ефективності та зниження рівня корупції. Важливим кроком у цьому напрямі є впровадження електронних сервісів для податкових декларацій і платежів, що дає змогу мінімізувати контакти підприємців із представниками контролюючих органів. По-перше, щодо антикорупційних ініціатив, передбачається реалізація Антикорупційної програми Державної митної служби та запровадження атестації митників, використання натільних відеокамер для відеофіксації виконання фізичного контролю товарів та спілкування з громадянами на кордоні.

По-друге, планується налагодження співпраці з бізнес-сектором. Оперативним кроком буде розвиток служби підтримки бізнесу (Help Desk), яка швидко реагуватиме на запити бізнесу. Це допоможе оцінювати та дотримуватись балансу між контролем і спрощенням митних процедур. Очікується на подальший розвиток та широке застосування програми спрощень для бізнесу, у тому числі Авторизованого економічного оператора (АЕО) та системи NCTS (Спільна транзитна система) [7].

Ще одним важливим напрямом активізації бізнесу є розвиток інфраструктури для підтримки підприємництва. В Україні створюються бізнес-інкубатори та технопарки, які надають молодим підприємцям можливість для розвитку проєктів. Ці ініціативи сприяють зростанню інноваційних стартапів і підвищують глобальну конкурентоспроможність української економіки.

Україна також активно співпрацює з міжнародними організаціями, які надають фінансову та технічну допомогу для розвитку бізнесу. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Світовий банк та інші міжнародні фінансові організації реалізують проєкти з фінансування стартапів, надання консультаційної підтримки та залучення інвестицій в українську економіку. Це сприяє не тільки розвитку бізнесу, а й зміцненню економічних зв'язків України з міжнародною спільнотою.

Таким чином, досвід України у сфері сприяння розвитку бізнесу включає як позитивні досягнення, так і серйозні проблеми. Уряд продовжує шукати ефективні рішення для поліпшення бізнес-середовища, одночасно працюючи над подоланням перешкод для економічного зростання та підприємництва. Успішні реформи, спрямовані на зниження регуляторного тягаря, поліпшення інфраструктури та боротьбу з корупцією, є ключовими елементами для подальшого стимулювання бізнесу в Україні.

Аналіз зарубіжного досвіду сприяння розвитку бізнесу дає змогу припустити, що багато хто з успішних підходів може бути адаптований і впроваджений в українське економічне середовище. Однак необхідно враховувати наявні економічні, політичні, соціальні та інституційні обмеження, які можуть вплинути на ефективність таких заходів. Україні слід розглянути можливість прийняття низки ключових елементів зовнішньої політики для стимулювання підприємницької діяльності, зокрема розвитку МСП, технологічних інновацій та експорту.

Одним із найважливіших аспектів, який може бути реалізований в Україні, є створення сприятливого інвестиційного клімату, як це спостерігається в таких країнах, як Сінгапур, США та Німеччина. Із 136 країн світу надійшли інвестиції в економіку України. Основними країнами-інвесторами були Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські Острови (Брит.), Франція, Швейцарія та Італія (майже 83 % загального обсягу прямих інвестицій в економіці України) [6]. Для цього необхідно знизити рівень бюрократії, спростити процедури реєстрації бізнесу та підвищити прозорість регулювання. Зокрема, необхідно переглянути процедури отримання дозволів, ліцензій та звітності, щоб знизити адміністративне навантаження на підприємців. Досвід Сінгапуру показує, що ефективні інститути, як-от установи, що контролюють дотримання податкових та антикорупційних вимог, можуть сприяти швидкому розвитку бізнесу. Аналогічна модель в Україні могла б стимулювати внутрішні та зовнішні інвестиції і, своєю чергою, сприяти розвитку нових підприємств.

Що стосується фінансування МСП, то варто розглянути підхід США, де SBA (Адміністрація малого бізнесу) активно підтримує підприємців через систему пільгових кредитів і грантів. Система підтримки бізнесу в Україні могла б використовувати аналогічну програму для фінансування стартапів, особливо в інноваційних технологічних секторах. Уряд міг би сприяти створенню венчурних фондів для інвестування в перспективні проекти з високим потенціалом розвитку. Для цього важливо залучити міжнародні фінансові інституції та інвесторів, зацікавлених у фінансуванні українських інновацій.

Крім того, як показує досвід Німеччини, підтримка досліджень і розробок є важливим елементом економічного зростання. Україна також має великий потенціал у галузі науки і техніки, особливо у сфері інформаційних технологій, сільськогосподарських технологій і біотехнологій. Однак українські дослідницькі інститути потребують значного фінансування та модернізації. Тому для стимулювання бізнесу в іннова-

ційних секторах уряду слід зосередитися на підтримці досліджень і розробок, створенні технопарків та інноваційних хабів. Це дасть змогу молодим підприємцям швидше комерціалізувати свої дослідження і розробки та вийти на світовий ринок.

Ще один важливий аспект зарубіжного досвіду – підтримка експорту. Наприклад, у США та Німеччині існують спеціальні державні програми, що допомагають підприємцям виходити на закордонні ринки. Вони включають у себе консультаційні послуги, маркетингові дослідження, допомогу в пошуку міжнародних партнерів і фінансові стимули для експортерів. В Україні існує великий потенціал для розвитку експортного потенціалу МСП, особливо в сільському господарстві, IT-секторі та виробництві споживчих товарів. Державна підтримка розробки експортних стратегій допоможе українським компаніям конкурувати на світовому ринку та заробляти іноземну валюту.

Значну увагу слід також приділити освіті та підготовці кадрів. Як показує досвід Німеччини та скандинавських країн, розвиток системи професійної освіти тісно пов'язаний з економічним успіхом підприємств. Українські університети, професійні та бізнес-школи мають активно співпрацювати з підприємствами для підготовки спеціалістів, що відповідають потребам ринку праці. Створення системи дуальної освіти, в якій студенти одночасно отримують теоретичні знання та практичні навички на підприємствах, підвищить якість робочої сили та сприятиме розвитку інноваційних підприємств.

Ще одним напрямом впровадження зарубіжного досвіду є всебічна підтримка бізнесу. У ЄС та Канаді державні програми активно підтримують розвиток підприємництва серед жінок, молоді, інвалідів та інших вразливих груп. В Україні ця сфера ще недостатньо розвинена, але має великий потенціал. Створення програм підтримки інклюзивного підприємництва допоможе зменшити соціальну нерівність, підвищити зайнятість та створити нові економічні можливості для тих, хто потребує додаткової підтримки.

Таким чином, потенціал для впровадження зарубіжного досвіду в Україні дуже широкий і охоплює багато аспектів державної підтримки підприємництва. Переймання передового міжнародного досвіду може сприяти розвитку МСП, інновацій, експорту та інклюзивності. Однак для досягнення максимальної ефективності ці заходи мають бути адаптовані до місцевих умов з урахуванням специфіки української економіки. Успішна реалізація цих заходів дасть змогу не тільки зміцнити внутрішній ринок України, а й підвищити її конкурентоспроможність на світовій арені.

На основі проведеного аналізу, що враховує як внутрішні, так і зовнішні чинники, які впливають на підприємницьку діяльність, можна резюмувати низку рекомендацій щодо сприяння розвитку підприємництва в Україні.

Сприятливий інвестиційний клімат необхідний для залучення іноземних інвестицій і підтримки вітчизняних підприємств, тому його створення рекомендується як пріоритетне завдання. Скорочення бюрократичних перешкод і спрощення адміністративних процедур дасть змогу заощадити час і сили, що, своєю чергою, поліпшить умови для підприємців.

Впровадження електронних платформ для реєстрації бізнесу та отримання необхідних дозволів і ліцензій значно спростить взаємодію між підприємцями та державними органами.

Особливу увагу слід приділити підтримці малого та середнього бізнесу. Створення різних програм фінансової підтримки, таких як гранти, пільгові кредити та податкові пільги, може значно стимулювати підприємницьку активність у цьому секторі. Також слід розглянути можливість впровадження схем мікрокредитування, що забезпечують доступ до фінансування для підприємців з обмеженим стартовим капіталом.

Важливим аспектом розвитку бізнесу є впровадження інноваційних технологій та стимулювання досліджень і розробок. Інвестиції в науку і технології мають бути пріоритетом державної політики. Запровадження системи грантів для стартапів та інноваційних проєктів привабить талановитих підприємців і сприятиме розвитку нових галузей.

Для підвищення конкурентоспроможності українських компаній важливо налагодити співпрацю між бізнесом, науковими колами та державними установами. Це передбачає створення інноваційних хабів, де підприємці, науковці та представники влади спільно працюють над реалізацією інноваційних проєктів. Такі ініціативи сприятимуть обміну досвідом, ресурсами та ідеями.

Також необхідно розвивати експортні можливості для українських компаній. Створення програм підтримки експорту, таких як інформаційні кампанії та допомога у виході на міжнародні ринки, допоможе компаніям визначити нові можливості для зростання і розширення. Важливо забезпечити доступ до інформації про міжнародні стандарти, вимоги ринку та можливості фінансування експорту.

Необхідно також приділити увагу підвищенню рівня освіти та професійної підготовки. Підприємствам потрібні компетентні фахівці, здатні впроваджувати нові технології та ефективно управляти бізнес-процесами. Тому важливо зміцнювати зв'язки між навчальними закладами та підприємствами, щоб освітні програми відповідали потребам ринку праці.

Насамкінець слід зазначити, що реалізація цих рекомендацій потребує комплексного підходу та координації зусиль держави, бізнесу та суспільства. Тільки спільними зусиллями можна створити сприятливі умови для розвитку бізнесу в Україні, що позитивно позначиться на загальному економічному розвитку країни.

Висновки. У результаті аналізу шляхів стимулювання розвитку бізнесу в Україні та вивчення зарубіжного досвіду можна зробити кілька важливих висновків.

По-перше, сприятливий інвестиційний клімат є важливим чинником розвитку бізнесу. Спрощення регуляторних процедур, зниження податкового тягаря та зменшення ризику корупції необхідні для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій. Це сприятиме зростанню ділової активності та поліпшенню загальної економічної ситуації в країні.

По-друге, підтримка малих і середніх підприємств (МСП) має стати пріоритетом державної політики. МСП є основою української економіки, і для їхнього розвитку уряду необхідно впровадити кредитні схеми, низьковідсоткові позики та податкові пільги. Такі ініціативи можуть значно поліпшити умови для цих підприємств і забезпечити їхню стійкість в умовах ринкової економіки.

По-третє, інновації та впровадження нових технологій є важливими факторами підвищення конкурентоспроможності підприємств. Інвестиції в дослідження і технології, а також створення платформ для співпраці між підприємствами та академічними інститутами можуть сприяти розвитку нових галузей і підвищенню продуктивності наявних.

Крім того, сприяння експорту українських товарів і послуг є важливим елементом економічного зростання. Підтримка експортерів за допомогою інформаційних кампаній та допомога в освоєнні міжнародних ринків мають стати пріоритетом державної політики. Це дасть змогу українським компаніям розширити ринки збуту та збільшити свої доходи.

Не менш важливим є розвиток людських ресурсів. Забезпечення якісної освіти та навчання є запорукою успіху бізнесу. Співпраця між навчальними закладами та бізнесом допоможе адаптувати освітні програми до вимог ринку праці, що, своєю чергою, підвищить конкурентоспроможність українських компаній.

Зарубіжний досвід відродження бізнесу засвідчує важливість державного регулювання, підтримки інновацій та міжнародного співробітництва. Україна має враховувати ці аспекти у своїй політиці для ефективного просування бізнесу.

Загалом, для успішної активізації бізнесу необхідний комплексний підхід, що включає всі перераховані вище аспекти. Тільки так можна створити сприятливе середовище для розвитку бізнесу, забезпечити економічне зростання і підвищити рівень життя в Україні.

Список використаних джерел:

- Бондаревська К. В. Сучасні тенденції розвитку ринку праці в контексті соціальної безпеки держави. *Проблеми економіки*. 2019. № 3. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-3_0-pages-255_262.pdf
- Лопатовська О., Бомок А. Можливості застосування зарубіжного досвіду у процесі управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2024. № 326(1). С. 88–91. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-15>
- Уряд схвалив Стратегію розвитку малого та середнього бізнесу до 2027 року та операційний план заходів на 2024–2027 роки. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-skhaliv-stratchiiv-rozvytku-maloho-ta-serednoho-biznesu-do-2027-roku-ta-operatsiyniy-plan-zakhodiv-na-2024-2027-roky>
- Сінгапур: шлях від руйнування до успіху. Прозорі міста – Наснажуємо місцеву владу до прозорості та підзвітності. URL: <https://www.transparentcities.in.ua/news/sinhapur-shliakh-vid-ruinuvannia-do-uspikhu> (дата звернення: 25.09.2024).
- AgriGeek. Як Ізраїль став хабом для AgTech стартапів. Aggeek. Актуальні знання. URL: <https://aggeek.net/ru-blog/yak-izrail-stav-habom-dlya-agtech-startapiv/amp> (дата звернення: 25.09.2024).
- е-Підприємець: у Дії запрацює нова комплексна послуга для бізнесу. Дія. URL: <https://diia.gov.ua/news/e-pidpriyemec-u-diyi-zapracyuye-nova-kompleksna-posluga-dlya-biznesu-doluchajtesya-do-beta-testu> (дата звернення: 25.09.2024).

7. Мінфін: Метою адміністративного реформування митних органів в рамках Нацстратегії є підвищення їх прозорості та ефективності. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-metoiu-administratyvnoho-reformuvannia-mytnykh-orhaniv-v-ramkakh-natsstrategii-ie-pidvyshchennia-ikh-prozorosti-ta-efektyvnosti>

8. Стефанків О.М. Інвестиційна привабливість економіки України. *Ефективна економіка*. 2014. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php/6?op=1&z=3031>

References:

1. Bondarevska K. V. (2019) Modern trends in the development of the labour market in the context of social security of the state. *Problems of economy*, no. 3. Available at: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-3_0-pages-255_262.pdf

2. Lopatovska O., Bomok A. (2024) Possibilities of applying foreign experience in the process of managing financial resources of domestic enterprises. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, no. 326(1), pp. 88–91. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-15>

3. The Government has approved the Strategy for the Development of Small and Medium-Sized Businesses until 2027 and the Operational Action Plan for 2024–2027. Government portal. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-skhvalyv-stratehiu-rozvytku-maloho-ta-serednoho-biznesu-do-2027-roku-ta-operatsiyni-plan-zakhodiv-na-2024-2027-roky>

4. Singapore: the path from destruction to success. Transparent Cities – Empowering local authorities to be transparent and accountable. Available at: <https://www.transparentcities.in.ua/news/sinhapur-shliakh-vid-ruinuvannia-do-uspikhu> (accessed September 25, 2024).

5. AgriGeek. How Israel became a hub for AgTech startups. Aggeek. Actual knowledge. Available at: <https://aggeek.net/ru-blog/yak-izrail-stav-habom-dlya-agtech-startapiv/amp> (accessed September 25, 2024).

6. e-Entrepreneur: a new comprehensive business service will be launched in Diia. Diia. Available at: <https://diia.gov.ua/news/e-pidpriyemec-u-diyi-zapracyuye-nova-kompleksna-posluga-dlya-biznesu-doluchajtesya-do-beta-testu> (accessed September 25, 2024).

7. Ministry of Finance: The purpose of administrative reform of customs authorities within the framework of the National Strategy is to increase their transparency and efficiency. Government portal. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-metoiu-administratyvnoho-reformuvannia-mytnykh-orhaniv-v-ramkakh-natsstrategii-ie-pidvyshchennia-ikh-prozorosti-ta-efektyvnosti>

8. Stefankiv O. M. (2014) Investment attractiveness of the Ukrainian economy. *Effective economy*, no. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php/6?op=1&z=3031>

Montyka Yurii

Lviv Polytechnic National University

WAYS TO STIMULATE BUSINESS DEVELOPMENT: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE

This article examines the key directions for stimulating business development in Ukraine and foreign experience. The relevance of the topic is determined by the necessity for Ukrainian enterprises to adapt to new economic realities and challenges. The research employs methods of analysis, comparison, and data generalization, which allows for the identification of key factors influencing business effectiveness. The findings indicate that the successful implementation of stimulating measures, such as state support, investments, the introduction of advanced technologies, and infrastructure development, contributes to the growth of enterprise competitiveness. The practical value of the article lies in the development of recommendations for entrepreneurs and government structures to enhance the efficiency of entrepreneurship in Ukraine based on domestic and international experience. Business development plays a key role in ensuring sustainable economic growth in any country, especially in the context of global integration and modern challenges. Small, medium and large businesses are the basis for creating jobs, technological innovations, increasing government revenues and improving the welfare of the population. Business stimulation covers a number of measures aimed at stimulating business development, improving the business environment and increasing competitiveness on national and international markets. One of the most famous initiatives is the state program “Affordable loans 5–7–9 %”, launched in 2020 with the aim of promoting the development of small and medium-sized businesses. The program enables entrepreneurs to receive loans at low interest rates for the development and modernization of their business. To date, thousands of projects have been financed, which helps to create new jobs and increase the competitiveness of companies in the domestic market. Foreign experience of business revival proves the importance of state regulation, innovation support and international cooperation. Ukraine should consider these aspects in its policy for effective business promotion. In general, a comprehensive approach that includes all of the above aspects is necessary for successful business activation. This is the only way to create a favorable environment for business development, ensure economic growth and raise the standard of living in Ukraine.

Keywords: business, stimulation, investments, state support, competitiveness.

JEL classification: G17, G23, G41